

"...

1- İptal gerekçeleri özeti :

a) Usul bakımından iptal nedeni :

Anayasa Mahkemesi 18/12/1967 günlü, 1966/31-1967/45 sayılı kararı ile Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun 77. ve 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 63. maddelerini Anayasanın 137. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

İptal kararına dayanak olarak, Adalet Bakanlığında oluşan bir kuruldan düşünce alınmasının Anayasanın 137. maddesinde savcılar için öngörülen özlük işleri güvencesini sağlayıcı nitelikte bir kural olmadığı ilkesi ileri sürülmüştür.

Şimdi iptali istenilen kurallar ile öngörülen ve savcıların atanmaları ve görev yerlerinin değiştirilmesi konularında karar veren kurulun dahi kuruluş bakımından eski kurul ile aynı biçimde olması dolayısıyla son çıkarılan Yasa, Anayasa Mahkemesi kararında ileri sürülen gerekçelere ve benimsenen hukukî görüşlere aykırıdır.

İptali istenilen Yasadaki kuralları kapsayan başka bir yasanın Cumhurbaşkanlığınca Anayasa Mahkemesinin az önce anılan kararında gösterilen gerekçeler doğrultusundaki nedenlerle Türkiye Büyük Millet Meclisine geri çevrilmiş olması üzerine Yasama Meclislerinde çoğunluğu elinde bulunduran iktidar partisi, bu doğru görüşleri önemsemediği gibi Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde kurulmuş bulunan bilimsel bir kurulun vermiş olduğu kesin raporda ve Türkiye Barolar Birliğince yayınlanmış bulunan bildiriye bu kuralların gerek Anayasa Mahkemesi kararına, gerekse Anayasa kurallarına açıkça aykırı olduğunun belirtilmesine karşın bu düşüncelere dahi hiçbir değer verilmemiştir.

Böylece Yasama Meclisleri Anayasanın kendileri için çizmiş olduğu yetki sınırlarını açıkça aşarak bu yasaı çıkarmışlardır. Oysa Anayasanın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi kararlan kesin olup yasama, yürütme organları ile bütün kişileri bağlar.

Bu demektir ki Anayasa Mahkemesi kararları gerek hüküm fıkrası, gerekse gerekçeleri bakımından bağlayıcıdır. Kaldı ki bir iptal kararının ayrılmaz dayanağı olan gerekçeler genel hukuk kuralları gereğince de bağlayıcı niteliktedir ve iptal üzerine işlem yapacak Devlet organlarının veya resmî yerlerin bu iptal kararının gerekçelerinde gösterilen görüşlere uygun biçimde işlem yapmaları zorunludur.

Bütün bu açıklamalardan anlaşılıyor ki dâva konusu Yasa kuralları konulmamış, yani yok hükmünde kurallardır. Anayasa Mahkemesinin bu yokluk durumunu bir karar ile saptaması gerekir.

b) Esasa ilişkin gerekçeler :

1- Atama ve Yer Değiştirme Kurulunda görev alanların çoğu hukukî durumca Bakana karşı doğrudan doğruya idarî müratebe zinciri içinde bulunan görevlilerdir. Böyle bir kuruldan kararın çıkmış olması Anayasanın öngördüğü özlük işleri güvencesini sağlayacak bir etken sayılamaz.

Esas sayısı:1970/39

Karar sayısı:1971/44

Şu da belirtilmelidir ki kurul üyelerinin birinci sınıf hâkim ve savcı sayılmaları, az önce anılan Anayasa Mahkemesi kararında da yazıldığı üzere, bir teminat oluşturmaz, Çünkü bu kimselerin güvenceli oluşu emekliye ayrılmalarını, ya da Bakanlık buyruğuna alınmalarını olanaksız kılmakta ise de buldukları idari görevlerden alınıp başka bir yere verilmelerini önleyememektedir.

2- Atama ve Yer Değiştirme Kurulu kararlarının kesin olup atama ve yer değiştirmeye ilişkin kararname taslağının son biçimini almasında esas tutulacağı deyimi dahi güvence sağlayan bir kural değildir.

Burada bağlayıcıdır anlamına gelen bir deyim benimsenmediği gibi böyle olsa bile Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararında açıklandığı üzere kuruluşu güvence sağlayacak nitelikte bulunmayan bir kurulun kararının bağlayıcı olması dahi herhangi bir güvence oluşturmaz.

Bakanlık kararlarına karşı yargı yolunun açık bulunması dahi Anayasa Mahkemesinin önceki kararında da belirtildiği gibi, güvence kurallarının konulmasını hiçbir zaman gereksiz kılmaz.

3- Savcıların yargı alanı dışında kalan birtakım görevlerinin bulunması dahi Bakanın onlar üzerinde salt biçimde etkili olmasını haklı göstermez. Anayasa Mahkemesinin anılan kararında da belirtildiği gibi Anayasa savcılarının özlük işlerindeki güvençlerini onların yalnızca yargıyı ilgilendiren çalışma alanları ile sınırlandırmayıp salt olarak öngörmüştür. Yönetime ilişkin işlemlerle, yargıya ilişkin işlemler bakımından özlük işlerini ilgilendiren güvence kurallarının bölünmesi, hem eylem yönünden olanaksız, hem de güvencenin zedelenmesine yol açılması bakımından çok sakıncalı bulunmaktadır.

4- Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 148. maddesinin ikinci fıkrasında Adalet Bakanının savcılara ceza dâvası açmaları yolunda buyruk verme yetkisini tanıyan kuralın Anayasaya aykırı olmadığına ilişkin kararda ileri sürülen gerekçeler dahi savcıların salt biçimde Bakanlığa bağlı birer görevli sayılmalarını doğru göstermez.

Nitekim Anayasa Mahkemesinin yukarıdan beri dayanılan iptal kararının dokuzuncu bendinde anıldığı üzere Anayasa Mahkemesi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 148. maddesinin ikinci fıkrasına ilişkin kararında savcılara uygulanan bütün kuralların Anayasanın 137. maddesinde öngörülen güvence ilkelerine uygun olduğu anlamına gelen bir düşünce birdirmiş değildir."